

ҲАҶ ВА УМРА

الحج والعمرة

[Тоҷики – Tajiki – طاجيكية]

Таҳияи : Мусабби Ҳамза

2009 - 1430

islamhouse.com

الحج والعمرة

« باللغة الطاجيكية »

إعداد : مصعب حمزة

2009 - 1430

islamhouse.com

ҲАҶ ВА УМРА

Гузариши як ҳаҷ ва як умра дар умр
воҷиб аст.

Шурути вуҷуби ҳаҷ ва умра иборатанд аз:

1. Исломи.

2. Ақл.

3. Булуғ (расидан ба синни балоғат).

4. Озод будан.

5. Доштани иститоат ва тавоноӣ ба гунае, ки
зод ва тӯшаи сафари ҳаҷро доро бошад. Барои
зане, ки қасди ҳаҷ рафтан дорад шартӣ **шашуме**
низ дар назар гирифта шуда ва он ин аст, ки бояд
аз маҳорими \bar{u} касе \bar{u} ро дар ин сафар ҳамроҳӣ
кунад. Албатта, ҳаҷ кардани зан бидуни маҳрам
саҳеҳ аст, вале зан бо ин кор гунаҳгор мешавад.
Агар касе дар ҳаҷ кардан он қадар сахланкорӣ ва
кӯтоҳӣ кард, ки қабл аз рафтан ба сафари ҳаҷ аз
дунё рафт, ба миқдори ҳазинаи як сафари ҳаҷ ва
умра аз моли \bar{u} , ки боқӣ монда канор гузошта
мешавад, то барои ҳаҷ ва умраи \bar{u} масраф шавад.

Ҳаҷи кофир ва девона дуруст нест, вале агар
кӯдак ё бардае ҳаҷ кард, ҳаҷи онҳо дуруст аст,

аммо ин наметавонад ҷойи ҳаҷу-л-ислом (ҳаҷи фарзӣ) қарор гирад. Ва вақте кӯдак ба синни булуғ расид, бояд ҳаҷи фарзиро бачо оварад. Агар фақир ва бебизоате пул қарз кард ва бо он ҳаҷ гузорид, ҳаҷаш дуруст аст. Агар шахсе дар ҳоле, ки ҳаҷ бар ӯ фарз шуда, аммо ба адои он напардохтааст, ба ниёбат аз каси дигаре ба ҳаҷ бишавад, ҳаҷе, ки гузорида барои худи ӯ махсуб мешавад ва (ҳаҷи анҷомшуда ба касе, ки ӯро ноиб қарор дода тааллуқ намегирад).

Иҳром. Касе, ки қасди иҳром бастан дорад, суннат аст, ки ғусл кунад ва ба назофат ва хушбӯӣ қардани худ бипардозад ва аз пӯшидани либоси дӯхташуда парҳез кунад ва бо ду тика порчаи сафед, яке ба унвони шалвор ва дигаре ба унвони ридо ва пирохан худро бипӯшонад ва онгоҳ иҳром баста бигӯяд: Лаббайк аллоҳумма умратан ав ҳаҷан, ав ҳаҷан ва умратан.¹ Ва ибтидо умра ва баъд ҳаҷ ва ё аввал ҳаҷ ва онгоҳ умраро бачо оварад. Агар тарс дорад, ки чизе монеъи анҷоми ҳаҷи ӯ мешавад, бар ӯст, ки ин иборатро бихонад:

Ва ин ҳабасани вобисун фа маҳилли ҳайсу мо

¹ Лаббайк ба маънии иҷобат ва посух аст ва вақте ҳоҷӣ лаббайк мегӯяд, манзур ин аст ки ӯ бо Худои хеш паймон мебандад, тамоми дастурот ва фаромиши илоҳиро анҷом диҳад.

ҳабасани бо хондани ин иборат костҳои кораш ҷуброн мешавад ва ҳарҷо монеъе барои вай пеш ояд , ҳамон ҷо таҳлили вай хоҳад буд.

Шахси ҳоҷӣ мухтор аст ҳар як аз **маносики сегонаи** шомили **ҳачи таматтуъ, ҳачи қирон ва ҳачи ифродро**, ки хост анҷом диҳад, вале беҳтар он аст, ки қасди **ҳачи таматтуъ** намояд ва он иборат аст аз ин ки дар моҳҳои ҳаҷ барои умра ихром бандад ва он гоҳ аз ихроми умра хориҷ гардад ва сипас барои адои ҳачи фарз дар ҳамон сол ихром бандад. **Ифрод** он аст, ки танҳо барои ҳаҷ ихром бандад ва **навъи қирон** он аст, ки барои умра ва ҳаҷ ҳамоҳанг ихром бандад ё ибтидо барои адои умра ихром бандад ва қабл аз шуруъ ба тавофи умра ҳаҷро низ дар умраи худ дохил гардонад.

Ҳар гоҳ шахсе, ки иродаи ҳаҷ дорад бар маркаби хеш қарор гирифт, бояд, ки ин иборатро бихонад: *“**Лаббайка-л-лоҳумма лаббайк, лаббайка ло шарика лака лаббайк, инна-л-ҳамда ва-н-ниъмата лака ва-л-мулк, ло шарика лак**”*².

² Бор Худоё! (Барои иҷобат хостаҳо ва адои фаромини Ту) дар боргоҳи Ту ҳозирам ва ҳеч шарике барои Ту нест, ба даргоҳи Ту ҳозирам, шоистваи тамоми ҳамд ва хубиҳо ҳастӣ ва тамоми ниъматҳо аз они Ту ҳастанд (ва дар тамоми коинот) танҳо Ту фармонравой мекуни ва барои Ту ҳеч шарик ва ҳамтое вучуд надорад.

Мустахаб аст, ки мардон ин дуоро бо садои баланд бихонанд ва ҳамчунин мустахаб аст ҳам марду ҳам зани ҳоҷӣ ба касрат ин дуоро такрор кунанд.

Он чи дар ҳангоми ихром мамнуъ аст.

Нӯҳ чиз дар ҳангоми ихром мамнуъ аст, ки иборатанд аз:

1. Тарошидан ё кандани мӯй аз бадан;
2. Кӯтоҳ кардани нохун;
3. Пӯшидани либоси дӯхташуда барои мардон. Албатта, агар шахси муҳрим изоре наёфт, то худро бипӯшонад, метавонад аз шалвор истифода кунад. Ва ҳамчунин агар кафш наёфт (кафши махсуси ихром), метавонад аз мӯза истифода кунад ва фидяе низ бар ӯ воҷиб нахоҳад шуд;
4. Пӯшидани сар барои мардон;
5. Истифода аз атр ва хушбӯӣ бар рӯи бадан ё либос;
6. Шикор кардан ё куштани ҳайвоне, ки ваҳшӣ ва дар айни ҳол мубоҳ аст;
7. Бастани ақди никоҳ. Албатта, ин амр ҳаром аст, вале фидяе надорад;

8. Ламс кардани аъзои ҳамсар ғайр аз шармгоҳ аз рӯи шаҳват. Ин амр фидя дорад ва фидяи он як гӯсфанд ё се рӯз рӯза гирифтани ё таъом додан ба шаш мискин мебошад;

9. Мучомаъат кардан. Агар чимоъ кардан қабл аз таҳлили аввал³ сурат гирад ҳақи шахс фосид шуда ва бар вай воҷиб мегардад онро комил кунад ва дар соли оянда қазои онро биёварад. Дар зимн бояд шутуреро қурбонӣ кунад ва гӯшти онро миёни фуқарои Макка тақсим кунад. Аммо чунончи мучомаъат пас аз таҳлили аввал сурат гирифт, ҳаҷаш фосид намешавад, вале бар ӯ воҷиб мешавад, ки шутуре қурбонӣ намояд. Агар касе дар умра мучомаъат кунад, умрааш фосид мегардад ва бар ӯст, ки гӯсфандеро қурбонӣ кунад ва дар зимни қазои он умраро баъдан биёварад. Лозим ба зикр аст ҳаҷу умра бо амале ғайр аз мучомаъат ботил намегардад. Зан низ дар аҳкоми ғавқ чун мард аст ва фақат ваҷҳи тафовути ӯ дар аҳком бо мард он аст, ки ӯ метавонад либоси дӯхташуда бипӯшад, аммо ҳақи пӯшидани дасткаш, ниқоб ва рӯбандро надорад.

³ Онро таҳлили кӯчак низ номидаанд.

Фидя: фидя бар ду навъ аст:

1. Фидяи ихтиёрӣ – ва он фидяе аст, ки бар асари тарошидан ва кандани мӯй ё истифода аз хушбӯӣ (мисли атру собун ...), ё кутоҳ кардани нохун, тарошидани мӯи сар ва ё пӯшидани либоси дӯхта бар зиммаи ҳоҷӣ мегардад, ки дар ин навъ фидя ҳоҷӣ мухтор аст, ё се рӯз рӯза бигирад, ё шаш мискинро таъом диҳад (ва бар ўст, ки барои ҳар мискин миқдори як кило ва ним ба унвони таъом дар назар гирад) ё гӯсфандеро забҳ кунад.

Ва ҷазои сайд ин аст, ки дар сурати вучуди ҳаммонанди он сайд фидя диҳад ва дар сурати набудани ҳаммонанди он қиматашро бипардозад.

2. Фидяи тартибӣ – фидяи мутаматтиъ ва қирон (гӯсфанд) ва фидяи чимоъ (шутур) мебошад. (Дар ин навъ фидя, бояд ба тартиб фидяи ҳар кадом (мутаматтиъ, қирон ё чимоъ) дода шавад ва дар сурати адами тавоноӣ боисти се рӯз дар айёми ҳаҷ ва ҳафт рӯз низ пас аз бозгашт аз сафари ҳаҷро рӯза бигирад.

Ҳадӣ (қурбонӣ) ё итъом (таомдиҳӣ) фақат барои истифодаи фақирони Ҳарам бояд сурат гирад.

Пас аз духул дар Макка.

Вақте ҳоҷӣ ба Макка ворид шуд, ҳангоми дохил шудан дар Масҷиду-л-ҳаром дуои маъсурро⁴, ки ҳангоми дохил шудан дар масҷид меҳонанд, меҳонад ва вориди масҷиду-л-ҳаром мегардад. Сипас агар қасди ҳаҷи таматтуъ намуд, тавофи умраро анҷом медиҳад ва агар қасди ҳаҷи ифрод ё қирон дорад, тавофи қудумро анҷом медиҳад. Онгоҳ ридои (чомаи ихром) худро аз зери дасти росташ гузаронида ду тарафи ридоро бар шонаи чапаш меандозад ва аз муқобили ҳаҷару-л-асвад тавофи худро оғоз карда ва сангро истилом (ламс) мекунад ва мебӯсад ва агар хост танҳо ба ишора кардан ба он иктифо кунад, ҳамзамон бо ишора ба сӯи он бисмиллоҳ ва аллоҳу акбарро меҳонад. Ин кор дар ҳар даври тавоф бояд анҷом гирад. Баъд ҳонаи Худоро самти чапаш қарор медиҳад ва ҳафт мартаба даври он тавоф мекунад. Лозим ба зикр аст се даври аввал аз таввоф ҳатта-л-мақдур бояд бо гомҳои кӯтоҳ, аммо босуръату тундӣ анҷом пазирад, аммо чаҳор даври охири он ҳамчун роҳ рафтани оддӣ анҷом мегирад. Ҳаргоҳ

⁴ «Аллоҳумма-фтаҳ ли абвоба раҳматик» - Бор Худоё, дарҳои раҳматат ба ман бигшой.

тавофкунанда баробари Рукни Ямонӣ қарор гирифт, бар ӯст, ки агар тавонист (ва маҷол барои ӯ фароҳам шуд) рукнро ламс кунад ва дар миёни ду рукн ин дуоро бихонад: **“Раббано отино фи-д-дунё ҳасанатан ва фи-л-охирати ҳасанатан ва қино азоба-н-нор”**⁵.

Тавофкунанда дар ҳар даври тавофе, ки анҷом медиҳад, метавонад ҳар дуоро, ки худ мехоҳад бикунад ва он гоҳ дар сурати имкон бояд ду ракаат намоз пушти мақоми Иброҳим адо кунад ва дар ракаати аввали он сураи “Кофирун” ва дар ракаати дувум сураи “Ихлос”-ро бихонад. Баъд аз оби Зам-зам ҳар чи бештар бинӯшад ва сипас ба самти ҳаҷару-л-асвад рафта, агар тавонист онро ламс кунад ва онгоҳ агар муяссараш гардид назди мултазим (байни ҳаҷару-л-асвад ва дарби хонаи Худо) дуо мекунад ва баъд ба сӯи кӯҳи Сафо рафта ва бар он боло меравад ва мегӯяд: **“Абдаъу бимо бадааллоҳу биҳи”**⁶ ва сипас ин ояи Қуръонро қироат мекунад, ки: **“Ҳамону Сафо ва Марва аз шиъорҳо (парастиишгоҳҳои)**

⁵ Бор Худоё, дар дунё ва охират ба мо хайру некӣ иноят кун ва аз азоби охират моро раҳой бахш.

⁶ Бо ҳамон чи Худо бо он оғоз намуда, оғоз мекунем.

Худост, пас касе, ки ҳаҷи байт кунад ё умра ба чо оварад, бар \bar{u} боке нест, ки бар онҳо тавоф кунад ва касе, ки хостори некӯӣ шавад, ҳамонро Худо сипосгузору доност”. Он гоҳ такбир гуфта ва “*Ло илоҳа иллоҳ*” мегӯяд ва баъд рӯй ба қибла менамояд ва дастҳои худро боло мебардорад ва дуо мекунад ва сипас поён меояд ва ба сӯи парчами сабзранг равона мешавад. Ва байни ду парчами (аломат) сабзранг бо шитобон меравад ва баъд аз он парчам ба қадам задан идома медиҳад, то ба Марва бирасад. Дар Марва ҳар он чиро, ки дар Сафо анҷом дод, анҷом медиҳад ва он гоҳ пойин омада, шуруъ ба саъй мекунад ва ҳафт маротибро комил мекунад. Ин саъй ба ин наҳв анҷом мегирад, ки саъйкунанда миёни Сафо ва Марва саъйи аввалашро аз Сафо ба самти Марва шуруъ мекунад ва саъйи дувумро аз самти Марва ба тарафи Сафо анҷом медиҳад ва то комил шудани ҳафт саъй ин корро идома медиҳад. Сипас мӯйҳои худро кӯтоҳ карда ё метарошад. Албатта, тарошидан беҳтар аст, вале дар умраи мутаматтиъ чун ҳаҷро пас аз умра дар пеш дорад, тарошидан бартарӣ надорад. Касе, ки қасди ҳаҷи

Кирон ё ифрод дорад, то дар рӯзи ид, чамраи ақабаро назанад, пас аз тавофи қудум ҳалол намегардад. Ҳукми зан дар аҳкоми мазкур чун мард аст, ҷуз ин ки зан дар тавоф ва саъй байни Сафо ва Марва чун мардон, ки бо ҳолати хос роҳ меравад, роҳ намеравад. Ҳолате аст байни роҳ рафтан ва давидан.

Чигунагии ҳаҷ кардан.

Дар рӯзи тарвия (рӯзи ҳаштум) чунончи аз ихром берун омада бошад, аз манзили худ дар Макка ихром мебандад ва ба сӯи Мино равона мешавад, то шаби нуҳумро дар онҷо байтута (шаб мондан) кунад ва он гоҳ замоне, ки хуршеди рӯзи нуҳум тулӯъ кард, равонаи Арафот мешавад ва намози зуҳр ва асри худро дар ин макон қаср ва чамъ мекунад. Тамоми Арафот мавқиф (истгоҳи ҳоҷиён) маҳсуб мешавад, ҷуз водии Урана. Дар ин миён бояд мақулаи *“Ло илоҳа иллаллоҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳ, лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду ва ҳува ало кулли шайъин қадир”*⁷-ро ба касрат такрор кунад ва дар дуо ва тавба ва тавачҷӯҳ ба Худованд бикӯшад. Ҳангоми ғуруби хуршед бояд

⁷ Нест худое ҷуз Худованди ягона ва барои ӯ ҳамтаре вучуд надорад. Подшоҳӣ ва ситоиш танҳо мухтасси ӯст ва ӯ бар ҳама чиз қодир ва тавоност.

бо оромӣ ин диёрро ба сӯи Муздалифа тарк гӯяд ва талбиягӯён (лаббайкгӯён) ва дар ҳоле ки ба зикри Худованд машғул аст, масири Арафот то Муздалифаро бо оромӣ ва виқор паймояд ва замоне, ки ба Муздалифа расид, намози шом ва хуфтанро дар ин макон қаср ва чамъ кунад ва ҳамон ҷо байтута намояд. Баъд намози субҳро дар аввали вақт адо кунад ва дар ибодатгоҳи худ машғул гардад, то рӯз ошкор шавад. Сипас қабл аз тулӯъи хуршед он маконро тарк гӯяд ва замоне, ки ба водии Мухассир расид, дар ҳадди тавон суръат гирад то ба Мино бирасад. Сипас Чамараи ақабаро бизанад ба ин тартиб, ки ҳафт сангреса ба андозаи нахуду фундуқро ба самти шайтони Чамара партоб кунад. Касе, ки чамараи ақабаро мезанад, бояд ҳамроҳи ҳар сангреса, ки партоб мекунад такбир бигӯяд ва дастҳои хешро низ дар ҳангоми задан боло бигирад. Зарур аст, ки қитъаи сангҳо дар ҳамон макони махсус, ки ҳавзмонанд аст, бияфтад, ҳарчанд ба санги рамзи шайтон таъйиншуда нарасад. (Он гоҳ, ки рамӣи чиморот (партоби сангчаҳо) шурӯъ гардид, дигар талбия гуфтан поён меёбад).

Сипас қурбонӣ ва мӯи сарашро кӯтоҳ мекунад ё метарошад ҳарчанд тарошидан афзал ва бехтар аст. Бо анҷоми рамӣи чиморот ҳамаи чиз бар ҳоҷӣ ҳалол мегардад чуз занон ва ин ҳамон таҳлили аввал⁸ аст, ки аз он ёд кардем. Сипас ба Макка рафта ва дар он ҷо ба тавофи ифоза (тавофи воҷибӣ, ки ҳаҷ бо он поён меёбад) мепардозад ва он гоҳ чунончи ҳаҷи ӯ таматтуъ буда, ба саъй байни Сафову Марва мепардозад. Ҳамчунин агар касе қаблан ҳамроҳи тавофи қудум ба саъйи Сафо ва Марва напардохтааст, акнун вақти он аст, ки онро анҷом диҳад. Бо анҷоми ин саъй ҳама чиз ҳатто ҳамбистарӣ бо занон низ бар ҳоҷӣ ҳалол мегардад ва инро таҳлили сонӣ (дувум) гӯянд. Сипас ба Мино бармегардад ва вучубан (илзоман) шабҳоеро дар он макон байтута мекунад ва дар он ҷо баъд аз заволи ҳар рӯз рамӣи чиморот (задани сангреса)-ро анҷом медиҳад ва дар ҳар марҳила ҳафт сангресаро партоб мекунад. Наҳви партоби чамарот (сангреса) ба ин тартиб аст, ки ибтидо дар чамраи уло ҳафт сангресаро партоб мекунад ва он гоҳ қилавтар рафта ва пас аз бардоштани

⁸ Манзур аз таҳлили аввал ҳамон замоне аст, ки ҳама чиз чуз ҳамбистарӣ бо занон бар ҳоҷӣ ҳалол мегардад. (Мутарчим).

чанд гом мутаваққиғ мешавад ва ба зикри илоҳӣ ва дуо мепардозад. Он гоҳ ба қисмати миёни (вусто) рафта чун чамраи уло рамйи чамаротро анҷом медиҳад ва пас аз он ба зикри Худо ва дуо мепардозад ва баъд чамраи ақабаро анҷом медиҳад ва дигар дар ин марҳала таваққуф намекунад. Рӯзи дувум низ ҳамин корро такрор мекунад. Агар ҳоҷӣ дӯст дошт то дар хуруҷ аз Мино таъҷил кунад, бар ўст, ки қабл аз ғуруби офтоб аз он макон хориҷ гардад ва агар хуршеди рӯзи дувоздахум ғуруб кард ва ў ҳанӯз дар Мино буд бар ў вочиб аст, ки дар ҳамон ҷо шабро субҳ кунад ва рамйи чамаротро дар фардои он рӯз низ анҷом диҳад. Аммо агар ў қасди хуруҷ карда бошад вале издиҳоми мардум монеъи хуруҷи ў аз Мино гашта бошад, метавонад пас аз ғуруби офтоб низ он ҷоро тарк гӯяд ва ишколе бар ў мутараттиб нахоҳад буд. Ҳукм барои шахсе, ки қасди ҳаҷи қирон дорад, монанди қасе аст, ки қасди ҳаҷи ифрод дорад, ҷуз ин ки бар ў вочиб аст, ки чун мутаматтиъ бояд қурбонӣ кунад.

Он гоҳ, ки ҳоҷӣ иродаи сафар ба сӯи аҳл ва аёли худ намуд, бар ўст, ки то тавофи видеоъро

анҷом надода аз Макка хориҷ нагардад. Ин тавоф охири аҳде аст, ки ӯ бо соҳиби хона мебандад.

Лозим ба зикр аст, тавофи видеоъ аз зиммаи зани ҳоиз ва нуфасо соқит мегардад. Агар касе пас аз тавофи видеоъ ба тиҷорате машғул шуд, бояд дубора ин тавофро аз нав анҷом диҳад. Аммо агар касе қабл аз анҷоми тавофи видеоъ аз он макон хориҷ гардид, агар наздик буд бояд баргардад ва ин тавофро ба ҷо оварад, вале агар аз он ҷо дур буд, бар ӯ воҷиб аст, ки барои ҷуброни он қурбонӣ кунад.

Хулосаи силсилаи маротиби аъмоли ҳаҷ:

Навъи ҳаҷ	Дар шуруъ ихром	Баъд	Баъд	Баъд	Рӯзи ҳаштӯм қабл аз	Рӯзи нухум пас аз таппӯи хуршед	Баъд аз гуруби хуршед	Рӯзи даҳум ё рӯзи ид баъд аз субҳ ва қабл аз таппӯи	Рӯзи ёздаҳум ва дувоздаҳум ва рӯзи	Хуруҷ аз Макка ва хангоми сафар ба
------------------	-----------------	------	------	------	---------------------	------------------------------------	--------------------------	---	---------------------------------------	---------------------------------------

Ифрод	Қирон	Таматгуъ
Лаббайк барои ҳаҷ	Лаббайки умра	Лаббайки умра ва
Тавофи кудум	Тавофи кудум	Тавофи умра
Саъйи ҳаҷ	Саъйи ҳаҷ	Саъйи умра (манзур саъй миёни Сафо ва
Истодан қардан дар ихроми худ (яъне	Истодан қардан дар ихроми худ	Қутоҳ қардани мӯйи сар (тахлили комил)
Рафтан ба Мино	Рафтан ба Мино	Ихром бастан барои
<p>Рафтан ба Арафа ва қаср ва чамъ қардаи намози зуҳр ва аср (чамъи тақлим) сипас хилват гузишдан барои пуъло то хангоми</p> <p>Рафтан ба Муздалифа ва хондани намози ишо ва мағриб ба сурати қаср ва хангоми расидан ба ин макон ва байтуга қардан дар ошно то ишфи шаб. Муқтадуб аст ки ин байтуга то балло</p> <p>Рафтан ба Мино ва задани чамраи ақаба, қурбонӣ қардан, қутоҳ қардан ё тарошидани мӯи сар, сипас анҷом додани тавофи ифоза. Бо ашомии пуъло аз се амал таҳлили арвад</p> <p>Рамӣи чамароти суғро сипас рамӣи вусто ва онгоҳ рамӣи кубро пас аз завол</p> <p>Тавофи видоъ ин тавоф аз зиммаи зани хоиз ва нуфасо соқит мегардад</p>		

Арқони чаҳоргонаи ҳаҷ:

1. Ихром бастан, ки дар он нияти даромадан дар мансак (руқноҳои ҳаҷ) менамояд;
2. Вуқуф дар Арафа;

3. Тафови зиёрат (ё ифоза);
4. Саъйи ҳаҷ.

Вочиботи ҳафтгонаи ҳаҷ:

1. Ихром бастан аз миқот;
2. Вуқуф дар Арафа то ҳангоми шаб;
3. Байтута кардан дар Муздалифа ё баъд аз нимаи шаб;
4. Байтута дар Мино дар шабҳои айёми ташрик;
5. Рамйи чиморот;
6. Кӯтоҳ кардан ё тарошидани мӯй;
7. Тавофи видоъ.

Аркини сегонаи умра:

1. Ихром бастан;
2. Тавофи умра.
3. Саъйи умра.

Вочиботи умра:

1. Ихром бастан аз миқот;
2. Кӯтоҳ кардан ё тарошидани мӯй.

Ҳеч як аз маносики ҳаҷ бидуни анҷоми аркони мазкур комил намегардад (лизо анҷоми ҳар як аз аркон зарурист). Касе воҷиборо тарк кунад, бояд қурбонӣ кунад (ва дам (хун) бар ӯ воҷиб мегардад. Аммо агар сунате аз суннатҳои ҳаҷро тарк гӯяд, чизе бар ӯ нахоҳад буд (ва ҷаримае чун қурбонӣ ва ...ро мутаҳаммил нахоҳад гардид.

Барои сикҳати тавоф ба даври Каъба сздах шарт лозим аст, ин шароит иборатанд аз:

1. Ислом доштан;
2. Доро будан;
3. Нияти мушаххас ва муайян;
4. Дохил шудани вақти тавоф;
5. Пушидани аврат дар ҳадди тавон;
6. Покӣ аз бевузӯӣ ва ҳадас. Албатта, кӯдак аз ин қоида мустасно мебошад;
7. Такмили ҳафт давр ба таври яқинӣ;
8. Карор додани Каъба дар самти чапи худ. Бадеҳист, ки ҳар иштибоҳ анҷом додаро бояд иъода кунад.
9. Адами рӯчӯъ аз рафтани худ;

10. Роҳ рафтан барои касе, ки тавоноии онро дорад (маъзур метавонад бар чарх ё ... савор шавад);

11. Пай дар пай анҷом додани даврҳои тавоф;

12. Тавоф бояд дохили масҷиду-л-ҳаром сурат гирад;

13. Тавоф боисти аз канори ҳаҷару-л-асвад шуруъ гардад.

Суннатҳои тавоф иборатанд аз:

1. Ламс кардани ҳаҷару-л-асвад ва бӯсидани он;

2. Гуфтани такбир дар ҷивори ин санг;

3. Истилом ва ламси Рукни Ямонӣ;

4. Риояти тариқай роҳ рафтан, ки дар бархе мавозеъ бояд сариъ, аммо бо гомҳои кӯтоҳ ҳаракат кунад ва дар мавоқеи дигар ба сурати оддӣ роҳ биравад ва...

5. Дуо кардан ва зикр кардан дар аснои тавоф;

6. Ҳарчи наздиктар қарор гирифтад нисбат ба ҳонаи Худо дар аснои тавоф;

7. Хондани ду ракаат намоз пушти мақоми Иброҳим. Ҳамчунин дар ҳангоми тавоф суннат аст, ки ридои худро аз зери бағали рост бар шонаи чап андозад, ба гунае ки китфи рости ӯ бараҳна бимонад, ин фақат дар тавофи қудум ва тавофи изофа ва тавофи умра мебошад.

Шурути нӯхгонаи саъй байни Сафову Марва:

1. Ислом;
2. Ақл;
3. Ният;
4. Пайдарпай анҷом додан;
5. Роҳ рафтани барои касе, ки тавоноӣ дорад;
6. Такмили ҳафт мартаба (рафту баргашт миёни Сафову Марва);
7. Истийъоби⁹ Сафову Марва;
8. Саъй пас аз тавофи саҳеҳ сурат гирад.
9. Тавре саъйро анҷом диҳад, ки шуруъи саъй аз Сафо ба сӯи Марва як давр ва шуруъи он аз Марва ба Сафо даври дувум бошад.

Суннатҳои саъй иборатанд аз:

1. Поки аз наҷосат ва бевузӯй (ҳадас);

⁹ Истийъоб бад-он маънӣ аст, ки қазо миёни Сафову Марваро ба таври комил бипаймояд. (Мутарҷим).

2. Пӯшидани аврат;
3. Дуо кардан ва зикр гуфтан дар аснои тавоф;
4. Риояти тариқаи рафтан дар саъй, ки бархе чоҳо бояд сариъ ва бархе мавозеъ бояд ором ҳаракат кунад;¹⁰
5. Боло рафтан бар теппаи Сафо ва Марва;
6. Пай дар пай анҷом додани саъй пас аз тавоф ва риояти тартиб байни ин ду.

Нукта: агар касе рамӣ (задани санг ба мавзеи мушаххас) рӯзеро ба таъхир андозад, ҳарчанд он рӯз, рӯзи қурбонӣ (наҳр) бошад, тамоми рамӣҳоро ба авохири айёми ташриқ мавкул кунад, чоиз аст, аммо беҳтар аст ҳар рамз дар ҳамон рӯзе, ки бадон ихтисос ёфта, анҷом пазирад.

Қурбонӣ: қурбонӣ кардан суннати муаккада аст. Ва вақте рӯзи даҳуми зилҳиҷҷаҳ фаро расид касе, ки иродаи қурбонӣ дорад, ҳақи кандани мӯй ё пӯст ё кӯтоҳ кардани нохунро то қурбонӣ накарда, нахоҳад дошт.

Ақиқа: ақиқа суннат аст ва агар фарзанд писар буд ду гӯсфанд ва агар духтар буд як

¹⁰ Дар форсӣ бад-он ҳарвала низ гӯянд. (Мутарчим).

гӯсфанд бояд забҳ карда шавад. Мустаҳаб аст, ки ин гуна забҳ рӯзи ҳафтум аз вилодати фарзанд сурат гирад. Ҳамчунин суннат аст, ки агар фарзанд писар буд, мӯйҳои сарашро битарошад ва ҳамвазни мӯйҳояш нуқра садақа бидиҳад.